

Zatímco starší výzkumy srovnávaly Poděbradův projekt prakticky jedině s křižáckým plánem Pierra Duboise z počátku 14. století, P. Soukup rozšířil komparaci na větší počet křižáckých textů z 15. století. Z jeho analýzy vyplývá např. pozoruhodná skutečnost, že tyto texty mají s Jiřího návrhem společné upozadění úlohy papeže a císaře (s. 185); zároveň autor konstatuje rysy, ve kterých byl Poděbradův *Cultus pacis* opravdu originální.

Třetí a poslední oddíl knihy, *Rozdělené Čechy v rozdělené Evropě*, zahrnuje statě, které zkoumají tehdejší charakter česko-polského sousedství (Wojciech Iwańczak), dobové vnímání středoevropské i celoevropské identity (Antonín Kalous) a rozdělující, ale i spojující elementy tehdejších mezinárodních vztahů (Petr Hlaváček). Představuje Evropu jako „nejkřesťanštějšího kontinentu“, „evropská idea“ Eneáše Silvia Piccolominiho, ale i národní mesianismus Čechů (byť nebyl v pozdě středověké Evropě jediný svého druhu) mohly být ideovými zdroji pro Jiříkovu akci.

Zatímco v knižní podobě došlo k významné redukci na konferenci přednesených příspěvků (např. byl zcela vynechán blok *Panovnický dvůr a diplomacie Jiřího z Poděbrad*), připojeny byly naopak dvě edice dobových dokumentů: Jednak již dříve pořízený český překlad textu mírové smlouvy mezi evropskými panovníky od Jaromíra Kincla, jednak text známého *Deníku panaše Jaroslava*. Druhá z edic bude pro badatele zřejmě potřebnější, neboť starší vydání deníku byla z mnoha hledisek problematická.

Hledání nové Evropy nabízí nové pohledy a nové kontexty, byť se v knize místy připomínají i obecně známé skutečnosti v míře snad větší, než by bylo nutné. Naopak pochvalu zaslouží poměrně pestrá skladba zařazených statí, díky které se příspěvky mezi sebou v rámci knihy neopakují. Publikace zpřesňuje poznání projektu samotného i příčin, proč ve své době nemohl uspět. A vyplývá z ní v každém případě jedno: Jiřího projekt i pod drobnohledem dnešní kritické historické vědy ob stojí jako velká, na svou dobu jedinečná myšlenka i jako stále podnětné téma k historickému bádání.

LUKÁŠ PÁTÝ

Richard BARTOLINI, *Odeporicon*, ed. Eva FRIMMOVÁ, Filozofická fakulta TU – Historický ústav SAV, Trnava – Bratislava 2014 (= *Scrinium latino-slovacum*)

296 s., ISBN 978-83-7490-780-4

Eva FRIMMOVÁ, *Rok 1515 v premenách času (na pozadí Bartoliniho diela Odeporicon)*, Post Scriptum, Bratislava 2015 (= *Libri historiae Slovaciae, Monographiae* 15)

278 s., ISBN 978-80-89567-54-6

Vídeňské setkání představitelů habsburské a jagellonské dynastie, završené 22. července 1515 dvojitými zasnubami dětí uherského a českého krále Vladislava II. s vnoučaty císaře Maxmiliána I., představuje událost, která výrazně ovlivnila nejen historii českých zemí, ale i celé střední Evropy. Přesto proběhlo v Česku – na rozdíl od dalších zemí, jichž se vídeňské úmluvy ve svých důsledcích přímo dotkly – pětisté výročí tohoto sjezdu prakticky bez povšimnutí. V Rakousku uspořádalo Uměleckohistorické muzeum k této příležitosti symposium s početnou mezinárodní účastí, doplněné též o výstavu, byť pouze virtuální. Odborné shromáždění k tématu se konalo i v Maďarsku pod záštitou tamní Akademie věd a stranou nezůstala ani Slovenská akademie věd, která připravila vědeckou konferenci v Bratislavě.

Výsledkem zájmu o vídeňský sjezd ve slovenském prostředí jsou i dvě publikace z pera Evy Frimmové, odbornice na humanismus na území dnešního Slovenska. Jedná se o edici a monografii, obě těsně spjaté s italským humanistou Richardem Bartolinim. Ten se osobně účastnil většiny významných momentů vídeňského jednání i jeho příprav ve službě gurského biskupa a kardinála Matyáše Langa z Wellenburgu, který byl jako rádce a diplomat Maxmiliána I. pověřen organizací a zajištěním setkání. Ve svém díle nazvaném *Odeporicon* Bartolini podrobně zachytil jak samotné rokování dvou jagellonských králů s habsburským císařem a slavnosti s tím spojené, tak události, které mu předcházely. Svou zprávu začíná líčením Langovy cesty z Augsburgu do Vídně a dále do Bratislavy, kde se téměř čtyři měsíce vyjednávalo o znění předběžných dohod, jež byly schváleny 20. května. Následně se zaobírá kardinálovou cestou za císařem do Innsbrucku a především vlastním sjezdem panovníků

ve Vídni. Vyvrcholením spisu je pak záznam slavnostního projevu, který přednesl při příležitosti zasnub, završený popisem hostiny, her a dalších zábav uspořádaných na počest snoubenců. Takto lineárně pojatý cestopisně-zpravodajský výklad Bartolini doplnil rovněž množstvím historiografických, etnografických a geografických vsuvek a odboček spojených s místy, která na své cestě navštívil, a s osobami, jež potkal. V jeho díle tak dostává prostor např. historie pasovské a salcburské diecéze, popis památek Řezna či Vídně, pojednání o plavbě po Dunaji nebo o exoticky působícím průvodu Rusů, Rutěňů a Litevců ve službách polského krále Zikmunda.

Rukopis Bartoliniho *Odeporiconu* se nedochoval, ale text zůstal zachován díky jeho vydání tiskem, které bylo realizováno ve Vídni již dva měsíce po skončení sjezdu. Výtisky v luxusním iluminovaném provedení tištěném na pergameni vlastnili i někteří z hlavních účastníků popísaného setkání (jeden exemplář se nacházel v knihovně kardinála Langa a další je spojován s Annou Jagellonskou).

Událost takového formátu, jako byl habsbursko-jagellonský sjezd roku 1515, podnítila k literárnímu zpracování i několik dalších humanistických vzdělanců, kteří se ho zúčastnili. Oproti jejich zprávám a svědectvím však Bartoliniho *Odeporicon* vyniká nejsouvislejším a nejobširnějším výkladem. Edici latinsky psaného textu doplňuje zrcadlově vysázený a velmi čtivý slovenský překlad. Čtenáře zabývajícího se českými dějinami v něm zarazí snad jen několik nepřeložených (nebo snad neidentifikovaných?) jmen příslušníků české a moravské šlechty. Edici a překladu předchází ještě krátký úvod v latině a slovenštině, který představuje okolnosti vzniku spisu, jeho obsah i formu, a shrnuje zásady, jimiž se řídilo jeho vydání. Pro svou stručnost ale poslouží opravdu jen k zběžné orientaci a např. ani o samotném Richardu Bartolinim v něm není – mimo jeho činnost související se sjezdem a sepsáním *Odeporiconu* – uvedeno více než pár základních životopisných údajů.

Jistou náhradou obsáhlejší úvodní studie představuje s ročním odstupem vydaná publikace, v níž je ve větší šíři i hloubce rozebrán jak vídeňský sjezd a jemu předcházející jednání, tak i samotný *Odeporicon* a jeho autor. V první části knihy je záběr výkladu místy až zbytečně široký, odbíhající k tématům, která s problematikou sjezdu příliš nesouvisí. Přínosná je zejména druhá část věnovaná literárněhistorickému rozboru Bartoliniho díla a různým aspektům jeho vypravování, jako jsou slavnosti a každodennost, reflexe cizího a vnímání významných událostí (hlavně se zřetelem

k dějinám Uher, dnešního Slovenska a Bratislavy). Celý text je hojně proložen obsáhlými citacemi z *Odeporiconu*, a není tedy nezbytné při jeho čtení hned sahat po edici. Bohužel u těchto citací většinou není odkazováno na vyšlou edici, nýbrž na původní tisk. Za zbytečné považují opakování některých informací postavených na Bartoliniho textu, které jsou v knize uvedeny jak v parafrázi, tak v překladu.

Přestože si obě publikace všímají Bartoliniho spisu a událostí v něm popsanych především s ohledem na dějiny Slovenska, jejich přínos – osobně bych zde vyzdvihl hlavně edici s překladem – tento rámeček přesahuje. Pro studium dynastických vztahů, humanismu, festivit, ale i všedního dne najde edice bezpochyby uplatnění v celém středoevropském prostoru.

ZDENĚK MUŽÍK

EDICE A POMOCNÉ VĚDY HISTORICKÉ

Vlastimil BROM – Václav ČERMÁK – Michal DRAGON – Adéla EBERSONOVÁ – Ota HALAMA – Jindřich MAREK – Olga SIXTOVÁ – Kateřina SPURNÁ – Dmitrij TIMOFEJEV – Tamás VISI, *Rukopisné zlomky Knihovny Národního muzea. Signatury 1 D, 1 E a 1 G*, Národní muzeum – Scriptorium, Praha 2016

373 s., ISBN 978-80-7036-493-2 (NM), 978-80-88013-36-5 (Scriptorium)

Publikace rukopisných zlomků ze sbírek Knihovny Národního muzea nepolevuje ve svém tempu. Ve čtvrtém svazku zpracoval Michal Dragoun s početným týmem spolupracovníků zlomky celkem tří signatur. Stejně jako u předchozích svazků byl i tentokrát dodržen osvědčený model, v němž jsou ke zpracování jednotlivých skupin rukopisných zlomků přizváni specialisté na danou problematiku. Pojednané signatury se zde dělí do šesti podsignatur, které vytvářejí i jednotlivé oddíly knihy. Před katalogovou částí je předslán stručný úvod, ale jednotlivá podsignaturní oddělení vzhledem k obsahové a jiné rozrůzněnosti disponují svými vlastními úvodními statěmi (ty jsou k dispozici vždy v české a anglické verzi, jako tomu bylo u předchozích svazků).